ڕۆمانی (مامزێر) و پرۆبلێماتیکی خوێندنەوە

ئاراس وەهاب

کاروان   ئاراس

ڕۆمانی (مامزێر) وەکو سەرجەمی بەرهەمەکانی دیکەی (کاروان عومەر کاکەسوور) تێکستێکی فرەڕەهەندە. ئێمە بەردەوام ڕووبەڕووی کۆمەڵێک چەمکی دژ بەیەک دەبینەوە هەر لە مێژوو، میتۆلۆژیا، شوێن و کات تا دەگاتە سایکۆلۆژیا و بایۆلۆژیا. هەموو ئەوانە وا دەکەن کارەکتەرەکان دوو ڕووی تەواو لە یەکتر جیاوازیان هەبێت. بە مانایەکی دیکە ئێمە لە بەردەم دوو ڕۆمان داین، یەکێکیان دیار و ئەوی دیکەیان نادیار، کە هەردووکیان شانبەشانی یەکتر گەشە دەکەن، بەبێ ئەوەی ئەو جیاوازییانەی خۆیان لە دەست بدەن. لێرەشەوە ئەم ڕۆمانە بەو مانایانەوە پێوانە دەکرێت، کە لە خۆیدا هەڵیگرتوون، نەک لەو لاپەڕانەی تێکستەکە داپیپۆشیون. ئەگەر سەیری ئەو هەموو کورتکردنەوەیە بکەین، کە چ لە زمانە چڕەکەی و

چ لەو بازدانانەدا دەردەکـــەوێت، کــــە بەهۆی تەکنیکەکـانی سـینەمـاوە مـەیسـەر کـراون، ئەوا ڕاستیی ئەو بۆچوونەمان بۆ ئاشکرا دەبێت.

شـێـوازی گـێـڕانەوەی ڕۆمـانەکە جـیـاوازە لەو شێوازە تەقلیدیـیـەی هەندێک لە ڕۆمـاننووسـانی ئێمە هەتا ئێستاش دەیگرنە بەر، بەوەی تێکستی ڕۆمـانەکە بەسـەر چەند بەشێکدا دابەش دەکەن و ئەو بەشـانەش بەشـێـوەیەکی کـرۆنۆلۆژی بەدوای یەکدا دێن. (کاروان کاکەسوور) خۆی لە زۆربەی گـفـتـوگـۆکـانـیـدا ڕەخنەی لەم شێـوازە گـرتووە. لە (مـامـزێر)دا ئەو ئاسـانکارییـە بەرچاو ناکـەوێت، چونکە تێکسـتـــەکــە لەسـەر چەند پایەیەکی فەلسەفی بنیات نراوە. لێرەدا ئەرکی ڕۆماننووس لە پرۆســەی گــێــڕانەوەدا لەوەدا دەرناکــەوێت ڕووداوەکـان لەسـەر ئاسـتی کرداردا یەک لەدوای یەک و لە ڕووی دەرەکـیــاندا دەربخـات، بەڵکو ئەو ئەرکە خۆی لەوەدا دەبینێتـەوە، کە جـووڵەی گێڕانەوە لەگەڵ بەرهەمـهـێنانی بیـرۆکـەی دیکەدا هاوکات دەکات و زیاتر لەناویاندا ڕۆ دەچێت. بە مـانایەکی دیکە دەرکەوتنی هەر بیرۆکـەیەکی نوێ لە ڕەوتی گێڕانەوەدا بیـرۆکـەکـانی دیکە قـووڵتـر دەکاتەوە. لەنێوان هەمـوو بیرۆکەکانیشدا وێنەی هاوبەش و جـیــاواز هەن. وێنە هاوبەشـەکـان بۆ لکاندنی بیـرۆکـە تازەکـە بەوەی پێش خـۆیەوە و جیاوازەکەش بۆ جیابوونەوە لێیەوە و لکاندن بە بیرۆکەی دوای خۆیەوە. با سەرنج لەم دیمەنە بدەین و بزانین وێنە هاوبەش و دژەکان چۆن یەکدەگرن و چۆنیش جیا دەبنەوە:

«پوورت کـاتێ بەپێی پەتی بەناو جـۆگـەڵەکـەدا هەنگاوی دەنا، نینۆکە سوورەکانی لەژێر تیشـکی مـانگی ئاسـمـانی ئەو شەوە پایزییـەدا لە ماسیی ورد وردی ناو حـەوزەکــەی "فـــریدا" دەچوون... خـووێکی سـەیری هەبوو... هەمـوو شـەوێ پێش ئەوەی بچێتە سەر جێگاکەی، بۆیەی دەکردن... لەژێر تیشـکی گڵۆپەکەدا دەبریسـکانەوە... بۆنی دەرمانەکە دەچوو بە قولاییی لوتتدا و هەستێکی تۆقـێنەری لە دڵـتـدا دەخـولـقـاند... هەسـتی تۆقـــێنەر...؟! بەڵێ، هەســتی تۆقـــێنەر... نەتدەزانی بۆچی ئەوسا بیرت لە دۆزەخ دەکردەوە و دەترسـایت... نەدەکـرا لە پێـوەندیی نێـوان ئەو شـتـانە تێبگەیت... کـامـیـان ترسناک بوو... بۆنەکـە یان ڕەنگەکـە، یان نینۆکـەکـان...؟! پرسـیـارێکی هیچە، بەڵام دەتوانێت بەخۆیەوەیت خــەریک بکات و ڕۆحت بەرێت... زۆر جــار دەتویست پێی بڵـێـیت: "نینۆکی قـاچەکـانی تۆ دۆزەخم بیـر دەخـەنەوە"، بەڵام هەسـتت دەکـرد وتەیەکی ئاوا لە وڕینەکانی خۆی دەچن».

لەنێوان ڕەنگی سوور و بۆنی دەرمانی نینۆک و مـاسـیـیە وردەکـانی ناو حەوزەکە و دۆزەخدا هەم لەیەکچوون هەن و هەم جیاوازی. ئەو هەمیشە لەو حاڵەتە ترساوە، کە ئەگەر لە ڕووی سایکۆلۆژییەوە لێی بڕوانین، دەبینین ترسـەکە لەو چێژەیە، کـە لە جوانیی نینۆکەکانی پوورییەوە هەستی پێ دەکات، بەڵام دەیەوێت خـێـرا بیـشـارێتـەوە، یاخـود ئەو وێنەیە بە وێنەیەکی دیکە بگۆڕێتـەوە. ئەگـەرچی ویستوویەتی لەو بارەیەوە قسەی لەگەڵدا بکات و پێی بڵـێت نینۆکی قـاچەکـانی تۆ دۆزەخم بیـر دەخەنەوە، کەچی هەستی کردووە باری گوناهەکەی قـورسـتـر دەبێت، بەڵام ئەو پاسـاو دەهێنێـتـەوە دەڵێت بۆیە وای پێ نەدەگـوت، چونکە هەسـتی دەکرد وتەیەکی ئاوا لە وڕێنە دەچێت. دواجار ئەو گفـتـوگـۆیە لەنێـوان خـۆی و پووریدا هەر دروست دەبێت، کـە بەڕاسـتی لێـرەدا دیدێکی فـەلسـەفی

هەست پێ دەکەین: «لە بەهەشتدا ئێستا و ئایندە هەن و رابردوو بەتەواوەتی ونە»... «ئاخۆ دەکرێت لە ئاییندا دۆزەخ بە شوێنێکی پیرۆز بزانرێت، یان بەپێچەوانەوە...!! ئەگەر دۆزەخ بۆ سووتاندن و سزادانی گوناهبارانە، ئایا خراپە، یان باشە...؟! مەبەستم ئەوەیە لە ئاییندا دۆزەخ چەکێکە بۆ لێدانی تاوانباران وەکو چۆن شمشێری دەستی بڕواداران چەکێکە و چەکێکی باشیشە بۆ لەناوبردنی یاخییان و کافران... باشە کێ دۆزەخ بەڕێوە دەبات...؟! فریشتەکان...؟! شتی وا دەبێت...!! دۆزەخ فریشتەی تێدایە...؟! پرسیارێکی تر: ئایا دەکرێت شوێنێکی پیرۆز خەڵکی گلاو و بەنەفرەتکراوی بۆ بچێت...؟! هەست ناکەی ئەمە هەندێ ئاڵۆزە...؟!»... «ئێمە لە لایەک شوێنی پیرۆز و جەستەی گوناهبار و لە لایەکی تر شوێنی سووتێنەر و رۆحی میهرەبانمان هەیە... ئایا ئەوانە پێکەوە هەڵدەکەن...؟!».

وەکو دەبینین هەر وێنەیەک لەو وێنانە لە لایەک لەسەر بنەمای لەیەکچوون و لە لایەکی دیکە لەسەر بنەمای جیاوازی دامەزراون. ئەوەی (کاروان عومەر کاکەسوور) لە زۆر نوسەری دیکە جیا دەکاتەوە، ئەوەیە کە شارەزاییەکی بەرچاوی لە زانستەکانی بایۆلۆژیا، سایکۆلۆژیا، جۆگرافیا، کیمیا، فیزیا، مێژوو و بگرە ئەندازە و ماتماتیکیشدا هەیە و بەچاکی لە خولقاندنی کارەکتەر و گوتاری گێڕانەوەدا پراکتیزەیان دەکات. ئەمە وەکو شتێکی سەیر دێتە بەرچاو، کاتێک دەزانین (کاروان کاکەسوور) وەکو خۆی لە کتێبی منداڵیدا دەیگێڕێتەوە تەمبەڵترین قوتابیی بواری فیزیا و کیمیا و ماتماتیک بووە. تێکستەکە بەم پەرەگرافە دەست پێدەکات:

«لەڕێگا، کاتێ جەنگاوەرە ڕیشنەکان رووتوقووت بەسەر لە داخبووەکەدا دەیانهێنایین، لەناو سەرجەمی دیلەکاندا تەنها چاوی منیان نەبەستبوو... ئێستایش، کە ئەوەتا شەکەت و ماندوو خراوینەتە ناو ئەم قەفەزە گەورانەی بەر هەتاوی چلەی ئەم هاوینە پرووکێنەرە، تەنها پرسیار لە من ناکەن...».

دەستپێکردنی رۆمانەکە لەم شوێنە هەر لە سەرەتاوە حاڵەتی دەروونیی کارەکتەرەکەمان بۆ دەردەخات، بەوەی لە بارێکی ئاساییدا نییە و دەمانخاتە بەردەمی یەکەمین پرۆبلێماتیکی تێگەیشتن، کە نەزانین ئاخۆ ئەوانەی بۆمانی دەگێڕێتەوە، هەمان ئەو شتانەن، کە روویان داوە، یاخود تێکەڵییەکن لەڕاستی و هەڵبەستراو. ئێمە بەدرێژایی تێکستەکە لەنێوان ئەم دوو گریمانەیەدا ئەبڵەق و حەپەساو سەرنج لە جووڵەی کارەکتەر و رووداوەکان دەدەین، کە وەکو گوتم هەر یەکەیان دوو رووی جیاواز لە یەکتریان هەیە: «سەیر ئەوەیە من هیچ گەڕانەوەیەکم لەوەی پێشووم ناچێت... هەر جارێ سەربردەیەک بۆ خۆم هەڵدەبەستم و وادەزانم ئیتر تەواو ژیانم ئاوایە، کەچی هێندەی پێناچێت پاشگەز دەبمەوە و بەشێوەیەکی جیاوازتر رابردووم دادەرێژمەوە... هەموو ئەو دیلانەی لەگەڵمدان، لە من زیاتر شارەزاییان لەو وڵاتەی "باوک!!"مدا هەیە، تەنانەت ئەوان زیاتر لە من دەربارەی کۆشک دەزانن...».

ئێمە لە بەردەم کۆمەڵێک دیلی رووت و چەند پیاوێکی ریشن داین، کە ئیحای جەنگێکی گەورەمان پێ دەدەن. ئەم کارەکتەرە رووتە، کە هیچ ناوێکی نییە و ئێمە ناچارین هەر بە (مامزێر) ناوی بهێنین، لەڕێگای شەپۆلەکانی

هۆشەوە بەردەوام بەرەو دوو شوێنی جیاواز لە یەکترمان دەبات، شوێنێک، کە کۆشکی سەرۆکە، بەوەی وامان نیشان دەدات باوکیەتی، شوێنێکی دیکە ماڵێکی پەڕپووتی گەڕەکێکی هەژارنیشینە، کە تیایدا دایکی لە پشت مەکینەی دروومانەوە جل بۆ کەسانی سەیر سەیر دەدروێت. لێرەشدا دەکەوینە بەردەمی پرۆبلێماتیکێکی دیکە، کە ئەویش ئەوەیە (دیدیلاز) بەرگدروویەکی ئاسایی نییە، بەڵکو جل بۆ کەسانێک دەدروێت، کە لە واقیعدا بوونیان نییە. «مۆدێلی ئەو جلانەی دایکت دەیدروویین، بەرادەیەک سەیر دەهاتنە بەرچاو، کە نەتدەزانی ئەو خەڵکە لە کوێ و بە چ بۆنەیەکەوە دەیانپۆشن... دواتر ئەوانەت هەرگیز لە شوێنێکی تری دەرەوەی ماڵتاندا نەدەبینیەوە... هیوات دەخواست یەکێ لەو پیاوانە باوکت بێت و بەفێڵی جلدرووین هاتبێتەوە، بەڵام هەتا ئەگەر وایش بووایە، ئاسان نەبوو بزانیت کامیانە، چونکو دایکت لەگەڵ هیچیاندا هەڵسوکەوتێکی جیاوازی نەدەکرد... تەنها لەبارەی جۆرەکانی قوماش و ڕەنگ و شێوازی بڕینەکانەوە دەدوا و بەلای هیچ باسێکی تردا نەدەچوو».

وەکو گوتمان نووسەر هەمیشە دەیەوێت سیمایەکی میتۆلۆژییانە بە کارەکتەرەکانی ببەخشێت، بەو مەبەستەی پێمان بڵێت مێژووی ژیانی هەر کارەکتەرێک لەو کارەکتەرانە بۆ سەرەتاکانی مێژوو دەگەڕێتەوە، ئەو سەردەمەی ئاگری دۆزیەوە و ورچەکانی پێ لە ئەشکەوتەکان دەرکرد، بۆیە وا (دیدیلاز)یشمان پێ دەناسێنێت، کە ئاگای لەوە هەیە «مرۆڤ لە سەردەمی بەردیندا چ جۆرە جلێکی دەپۆشی...؟! نەخش و نیگاری چییان بەسەرەوە بوو...؟! خوری و مووی لە کامە ئاژەڵ بەدەست دەهێنا و بە چ ئامێرێک دەیڕستن...؟! بە چی ڕەنگی دەکردن و چەند ڕەنگی دەناسی...؟! ناوی ئەو ئەشکەوتە زۆر کۆنانەی دەزانی، کە پاشماوەی ئەو کەلوپەلانەیان تێدا دۆزراوەتەوە... ساڵەکانی یەک بەیەک لەبەر بوو... باسی سەردەمێکی درەنگتری دەکرد... ئەو گوێچکەماسییەی "مۆریکس:ی پێ دەوترێت و ڕەنگی ئەرخەوانیی لێ وەردەگیرا... قورمزییش لە هێلکەشەیتانۆکەی "مۆریکس براندیس" و "مۆریس ترینکلیس"... زەردیش لە زەعفەران ... سەدان شتی دیکەی سەیر سەیری دەوت... مێژووی دنیای لەناو قوماش و ڕەنگەکاندا دەبینی».

هەندێک پێیان وایە (دیدیلاز) هەر لە بنەڕەتەوە بەرگدروو نییە، بەڵکو سۆزانییە. ئەگەر سەرنج لەوە بدەین، کە (مامزێر) کوڕی بەرگدرووێکە و هەمیشە هەست بەڕووتی دەکات و لای ئەو هەمیشە ڕووتی و پۆشین جۆرێک لە تراژیدیان، ئەوا بۆمان دەردەکەوێت نووسەر زۆر بەئاگاییەوە ئەو پەیوەندییەی دروست کردووە. هەر لەو ماڵەدا (ڤادڤێلا)ی پووریشی دەژی، بەڵام ڕوون نییە، کە ئاخۆ ئەو پوورەی هەر لە خەیاڵی ئەودا بوونی هەیە، یان مرۆڤێکی ڕاستەقینەیە. دواجار ئەو دوو شوێنە لەناو ئێتمۆسفێرێکی میتۆلۆژییدا تێکەڵی یەکتر دەبن و لێرەوە (مامزێر) زیاتر گومانەکان نیگەرانی دەکەن و هێندەی دیکە پرسیارەکان ئۆقرەی لێ دەبڕن.

مامەڵەکردنی نووسەر لەگەڵ چەمکی (ڕووتی)، مامەڵەکردنێکە لەگەڵ سیمبۆلدا. ئەوەندەی ڕووتی پێوەندیی بە جەستەوە هەیە، دوو ئەوەندەش بە سایکۆلۆژیاوە، بەو فەنتازیایەی خۆی لەسەر جەستە و ڕووتی و پۆشینەوە دایمەزراندووە. لێرەدا

بەوردی فەلسەفەی خۆی لەمەڕ رووتی و پۆشین، جەستە و ڕۆح، جەستە و شوێن دەردەخات، بە گەڕانەوەی بۆ ئەفلاتوون و فرۆید و ماکس ڤێبەر لە لایەک و بۆ ناو میتۆلۆژیا لە لایەکی دیکەوە: «ئێستایش ئەوەی لەناو قەفەزەکەدا ئازارم دەدات، ئەوە نییە، کە من دیلم و نازانم چارەنووسم بە کوێ دەگات، بەڵکو ئەو رووتییەیە، بۆیە دەڵێم خۆزگە توند توند چاویان دەبەستم، وەکو چۆن لەڕێگا چاوی سەرجەم دیلەکانی دیکەیان بەستبوو...».

ئەمە لایەکی ئەو رووتییە پێکدەهێنێت، کە پێوەندیی بە جەستەوە هەیە، بەڵام لاکەی دیکەی لەناو بینین و فانتازیای خۆیدایە. ئەگەر رووتیی ئەوانی دیکە لەڕێگای پۆشینەوە کۆتایی پێ بێت، ئەوا رووتیی (مامزێر) رووتییەکی ئەزەلییە، چونکە لەناو تێڕوانین دایە. تەنها کاتێک تەواو دەبێت، کە بینین و تێڕوانین کۆتاییان پێ دێت: «سەیر ئەوەیە من زۆر دەمێکە پێم وایە مادام ئێمە شتەکان لەڕێگای هێنانە بەرچاو(Imagination)ەوە، نەک لەڕێگای بینین (Sight)ەوە هەست پێ دەکەین، ئەوا هەموومان رووتین...».

نووسەر لێرەدا تەنها مامەڵە لەگەڵ فانتازیادا ناکات، بەڵکو لە پشت ئەو فانتازیایەوە دیدێکی فەلسەفییمان بۆ دەردەخات، کە ئەمەش لای (کاروان کاکەسوور) شتێکی نوێ نییە، بەڵکو تێڕوانینی فەلسەفی بەشێکی گەورەی کارەکانی پێکدەهێنێت. هەر ئەمەشە رێگرە لەوەی بەرهەمی (کاکەسوور) وەکو پێویست بخوێنرێتەوە. وای لێهاتووە هەر کاتێک باس لەو نووسەرانە بکرێت، کە رەخنەی ئێمە فەرامۆشی کردوون، ناوی ئەم نووسەرەمان بەخێرایی بیر بکەوێتەوە. زۆر جار بۆ قووڵکردنەوەی بیرۆکەی کارەکتەرەکان پەنا بۆ پەراوێز دەبات، بەبێ ئەوەی پەراوێزەکان نەک رەوتی گێڕانەوە خاو بکەنەوە، بەڵکو خۆیان دەبنە بەشێک لە پێکهاتەی گوتاری گێڕانەوە. نووسەر لەوێ بێلایەنانە زانیارییەکان دەخاتە روو. بە رستەی وەکو (لەوە دەچێت...) یان «وا دیارە....» و شتی دیکە زانیارییەکان تێکەڵی گێڕانەوە دەکاتەوە.

ئێستا کارەکتەرەکەمان رووتوقووت لەناو قەفەز دایە، بەڵام قەفەز لە یادەوەری و فانتازیای ئەودا شێوەیەکە لە شێوەکانی پۆشین. لێرەدا رووبەڕووی پرۆبلێماتیکێکی دیکە دەبینەوە، بەوەی ئەو هەمیشە پێی وابووە قەفەز و جلوبەرگ یەک مانایان هەیە: «بەڵام من نازانم بۆچی وامدەزانی جلوبەرگ وەکو قەفەز وایە، هەر بۆیە سەرەتای هەموو شیعر و چیرۆکێکم بە قەفەز دەست پێدەکرد... دەچوومە ناویەوە و لە دەرەوەم دەڕوانی... دەمویست لەوێوە بیرۆکەکان پەلکێش بکەم..، بەڵام لە چەند رستەیەکی شێواو و ناڕێک بترازێت، نەمدەتوانی هیچ شتێکی دی بنووسم، ئەوە لە کاتێکدا وامدەزانی دیمەنەکان لەناو خەیاڵمدا هێندە زۆرن، بەڕادەیەک تیا دەمێنم کامیان لەپێش کامیانەوە بگوێزمەوە... ئەمجارەیان لە دەرەوەرا بۆ ئەوێم دەڕوانی و دەمویست نهێنییەکانی ناوەوەی دەربخەم، بەڵام تەنها فەزایەکی بەتاڵم دەبینی... ئەرێ من بۆچی مەحکوم بووم بەوەی هەر لەسەر قەفەز بنووسم...؟! بۆچی وامدەزانی هەموو رێگاکان لە قەفەزەوە دەست پێدەکەن...؟! دواجار خۆم بەدەست ئەو باوەڕە ساکار و حازربەدەستەوە دا، کە دەڵێت قەفەز کۆتاییی گیانە...... قوفڵی خەیاڵەکانە........ قاڵبی جەستەیە........».

ڕەگوڕیشەی ئەو بیرۆکەیە، بیرۆکەی قەفەز، بۆ منداڵیی دەگەڕێتەوە: «ئەوسایش لە هەر شتێکی دی زیاتر حەزم دەکرد یاری بە قەفەز بکەم... دەچووم لە سەرەنوێلکی ئەو گومرکەی پشت ماڵمان سەندووقی بەتاڵی سێو و پرتەقاڵم دەهێنا... بە بۆنیان شێت دەبووم... لیک دەزایە دەممەوە... بە زمان ئەو تەختە تەنک و لووسانەم دەلستەوە، بەڵام پێم خۆش بوو تێر تێر بیانمژم... بیانکرمێنم... قووتیان بدەم... تفیان بکەمەوە... لە هەیوان کەڵەکەم دەکردن... هەڵمدەوەشاندنەوە... تەزوو بە سەرتاپای گیانمدا دەهات... بۆچی...؟! تێنەدەگەیشتم... وامدەزانی میزم کردووە بە خۆمدا... ئەمەیان بۆ...؟! نەمدەزانی... ترسێک دایدەگرتم... لە ناخەوە هەڵیدەتەکاندم... زۆری نەدەخایاند و بۆ لەزەتێکی سەیر دەگۆڕا... لە هەر کاتێکی دی زیاتر بیرم لە پەیوەندیی نێوان جەستەم و خاکی ژێر پێمدا دەکردەوە... بەو ساکارییەی خۆمەوە لێکم دەدایەوە... خەیاڵی سەیر سەیرم بۆ دەهات... هەوڵم دەدا لە شوێنێ کۆیان بکەمەوە و مانایەکیان لێ پێکبهێنم... پەرت دەبوون... وەکو هەوری شەفاف نەدەمان... دەستم لە ناوگەڵم دەکوتا... وشک وشک بوو...».

ئەو کردارانەی (مژین) و (کرماندن) و دواجار تێکەڵبوونیان لەگەڵ حاڵەتی میزکردن، کە میکانیزمێکی بەرگرییە، تەعبیرێکی منداڵانەیە لە بێبەشیی کارەکتەرەکە لە سۆزی باوک. لێرەوە جارێکی دیکە دەگەڕێینەوە لای ئەو چێژ و ئازارەی پێکەوە لە دروستکردنی قەفەزدا دەیبینی: «نازانم لە کوێوە ئەو باوەڕە خزابووە مێشکمەوە، ئەگەر نەتوانم قەفەزێکی زۆر نایاب و ئەنتیک دروست بکەم، ئەوا ڕۆحم دەبێتە مار و شەو لە خەودا بە دایکمەوە دەدات... بەزەییەکی شاراوە، کە هەرگیز نەمدەتوانی بۆ کەسی بدرکێنم، دەیتلاندمەوە...». «بەڵام من ئێستا دوو جار ڕووتم... جارێک بەوەی پاسەوانی جەستەیەکم، کە دنیایەک گومانم لێی هەیە و جارێک بەوەی لەناو قەفەزدام».

گەڕانی (مامزێر) لە باوک، گەڕانێکی دووفاقییە، لە لایەک بارگاوییە بە تۆڵە و لە لایەکی دیکە بە بەزەیی. ئەو لە منداڵییەوە لەڕێگای فانتازیاوە بەدوای باوکیدا دەگەڕێت، بەڵام دۆزینەوەی باوک لای ئەو گەورەترین شۆکی سایکۆلۆژیی پێوە بەندە. ترسی ئەو لە دۆزینەوەی باوکدا لەوەدا خۆی دەبینێتەوە، کە جێگای ئەو دەگرێتەوە و دەست بەسەر دایکیدا دەگرێت. ڕێک وەکو ئەوەی لای (ئۆدیپ)دا دەیبینین، بەڵام ئەمە بەڕوونی لای (مامزێر) دەرناکەوێت، چونکە وەکو گوتمان نووسەر نایەوێت هیچ شتێک بە ئاسانی بەدەستەوە بدات. من وای بۆ دەچم هەر ئەو ترسەش بێت پاڵی پێوە نابێت لە خەیاڵی خۆیدا کەسێکی دیکە لەسەر شێوەی دایکی بخوڵقێنیت و پێی وا بێت ئەمە پووریەتی و لە گەڵیاندا دەژی، چونکە دایکی بەهەموو شێوەیەک نکووڵی لەوەدا دەکات، کە خوشکێکی ئاوای هەبێت، تەنانەت نایەوێت لەوبارەیەوە هیچ قسەیەکی لەگەڵدا بکات. (ڤادڤیللا)، ئەو ژنەی تەنها (مامزێر) پێی وایە بوونی هەیە و پووریەتی، یەکێکە لەو کارەکتەرانەی ئەگەرچی ڕۆڵێکی گرنگ لە ڕووداوەکاندا دەبینێت، بەڵام یەکێکیشە لە پرۆبلێماتیکەکان، کە نازانین ڕاستەقینەیە، یان تەنها لە خەیاڵی ئەودا هەیە. ئەو پرۆبلێماتیکە بە سەرجەمی کارەکتەرەکانی دیکەشەوە دیارە لەوانە برا هاوشێوەکەی، کە لەناو کۆشکدا دەژی و دوایی

بەتەواوی لەناو تێکستەکەدا ون دەبێت. وەک دەبینین لەگەڵ رووداوە گەورەکاندا کارەکتەرە گرینگەکانیش بەتەواوی ون دەبن. "سیڤەری مارژەن"یش، کە یەکێکە لەو کارەکتەرە گرینگانە لەدوای کۆڕەوەکە لە هیچ شوێنێک دیار نامینێت. (سیڤەری مارژەن) خۆی پێشتر گوتوویەتی، کە: «مرۆڤە مەزنەکان لە رووداوە چاوەڕواننەکراوەکاندا لەناو دەچن... ئەو رووداوانەی نە فاڵگرەوە و نە غەیبزانەکانیش پێبینییان کردوون... هەر بۆیە کەسە نزیکەکانیشیان دەچنەوە»... (مامزێر) لەتەنیشت ئەو ترسەوە، ترسی دۆزینەوەی باوک، هەستێکی بەزەیییانەشی هەیە و وا دەزانێت ونبوون ئازارێکی گەورەیە چ بۆ کەسی ونبوو خۆی و چ بۆ ئەوەیش بەدوایدا دەگەڕێت: «تۆ لە خەیاڵتدا وێنەیەکی هێندە نارۆشنی باوکتت کێشابوو، کە لە سیمای هیچ پیاوێکدا ئەو بیچمەت نەدەبینییەوە... ئەو هەمیشە وەکو تارمایی دەردەکەوت... دەردەکەوت و خێرا دیار نەدەما، بەتایبەتی لە شوێنە پیسەکاندا... ئەمەش تەواو ئازاری دەدایت... دەنگیت لەناو زێرابەکاندا دەبیست... دەتویست خۆت هەڵدەیتە ناویەوە و بەفریای بکەویت... بەهاران لێت دەبووە بۆقی ناو گۆماوەکان و دەیقیراند... شەوانی گەرمی هاوین بۆ سیسەرەی "کاتی دید" دەگۆڕا و تا بەیانی لەژێر ئەو گیایە پیسانەی قەراغی جۆگەلەی چڵپاوەکاندا دەنگێکی سەیری وەکو دەنگی زیکزیکەی لێ هەڵدەستا... دەیناڵاند و دەکرووزایەوە». بەمشێوەیە لە قۆناغی منداڵی هەمیشە وای هەستدەکرد باوکی لەناو زێراب و شیوەکان دایە. هەر ئەمەش وای لێ دەکات لەگەڵ منداڵە عەرەبەکان لێی ببێتە شەڕ، چونکە ئەوان میز دەکەنە ناو شیوەکە و ئەویش وا هەست دەکات ئەو میزە بەر باوکی دەکەوێت. هەروەها رقی لە پیاوە عەرەبەکانیشە، کە خوڵخوڵۆکە دەفرۆشن و لە قەراغی شێوەکە پیسایی دەکەن و قنگیان بە بەردەکان دەسڕن. دواییش بەردەکان فڕێ دەدەنە ناو شیوەکە. لێرەدا مەسەلەی میز و بەردی منداڵەکان و پیسایی پیاوە بەڵەکەکان ئاستێکی سومبۆلییشیان هەیە. واتە شەڕی پاکی و پیسی، کە چ سەرچاوەکەی و چ ئامێرەکەیشی بەردە. دیارە لەناو ئەو ئێتمۆسفێرە مێژوویی ــ میتۆلۆژییەدا. بەرد بۆتە هۆی شەڕێکی گەورە لەنێوان عەرەب و جوو. مەسەلەی هەیکەلیش، کە وەکو لە پەراوێزی ژمارە دوودا روونی دەکاتەوە بەشێکی گەورەی ئەو ناکۆکییانە پێکدەهێنێت و پیرۆزترین شوێنی خواپەرستییە لە لای جووە خواپەرستەکان، سلێمان "شەلۆن" لە فەڵەستین بنیاتی ناوە و بابلییەکان بە سەرکردایەتیی "نەبوو خوز نەسر" لە "نۆی ئاب"ی ساڵی "٥٨٦ پ ز" رووخاندوویانە. ساڵی "٢٥١ پ ز' دایانمەزراندۆتەوە. "هیرۆد پاشا ٧٣ پ ز - ٤ ز" پەرەی پێداوە و شوورایەکی لە دەوری دروست کردووە، بەڵام رۆمەکان جارێکی دی بە سەرۆکایەتیی "تیتۆس" لە "نۆی ئاب"ی ساڵی "٧٠ ز" رووخاندیانەتەوە. ئەمە جارێکی تر شارەزایی نووسەر دەردەخات لە خوێندنەوەی نهێنییەکانی مێژوو و میتۆلۆژیا و ئاکتیڤکردن و تەوزیفکردنی لە روانگەی منداڵانەوە، کە شتەکە زۆر خۆڕسکانە دەردەکەوێت، بەڵام لە پشتیەوە کۆمەڵێک بیرۆکە بە دەستەوە دەدات. هەر ئەو تێڕوانینە وا دەکات (مامزێر) بەشێوەیەکی زۆر جیاواز لە منداڵە عەرەبەکان لە هەموو شتێک بڕوانێت. کاتێک زیندەوەرێکی سەوز لەوێ

دەبینێت، کە لای عەرەبەکان بە ماینی پێغەمبەر ناسراوە و پیرۆزە، بەڵام لە چاوی ئەودا کتومت لەدایکی دەچێت، بۆیە دەیخاتە سەر بەردێک و بەلەقە دەیپلیشێنێتەوە. «منداڵە عەرەبەکان شێت و هار بوون... وتیان: "ئەمە ماینی پێغەمبەرە... زیندەوەرێکی پیرۆزە... هەمیشە ڕووی لە ئاسمانە... نوێژ دەکات... دووعا دەخوێنێت"». کوشتنی ئەو زیندەوەرە، کە دواتر لەسەر زمانی کرێکاری کارەباکەوە دەزانێت ناوە زانستییەکەی مانتیس Mantis ە، لەبری کوشتنی دایکیەتی، چونکە ئەوێکی منداڵ وا دەزانێت دایکی بۆتە هۆی نەمانی باوکی: «نەتدەزانی لە کوێوە ئەو باوەڕە خزاوەتە مێشکتەوە، کە باوکت فریشتەیەک بووە لە دنیای پاکی و دڵی بە "دیدیلاز"ێکی گڵاوی ئەم دنیا پیسوپۆخڵەدا چووە... هاتۆتە لای و سکی پڕ کردووە... هەر خێرا خواوەند سزای داوە و خستوویەتیە ناو زێرابەکانەوە... تۆی لە دوای خۆیدا هێناوەتە بوون و هەموو هیوایەکی بەوەیە لەم مەرگەساتە ڕزگاری بکەیت... تۆ نیوەت بۆگەنە و نیوەت پاک... نیوەتت لە دنیای باوکتەوە وەرگرتووە و نیوەکەی ترت لە دنیای دایکت، بەڵام نازانی بە چ ڕێگایەک ئەو دوو لایەت لە یەکتر جیا بکەیتەوە... پاکی لە کوێتەوە دەست پێدەکات و پیسی لە کوێتەوە کۆتایی دێت...؟! دواجار سەرتاپای گیانت بە پیس دەزانی، بەوەی کە تۆ بەرهەمی ساتێکی بەنەفرەتکراوی... ئەو ساتەی باوکت لەسەر شێوازی "ئادەم"ی باوەگەورەی فریوی خوارد و پاکیی بە پیسی گۆڕیەوە».

لێرەدا جارێکی دیکە دەگەڕێینەوە لای ئەو گریمانەیەی، کە وتمان ڕەنگە (ڤادڤیلا)ی پووری وێنەیەکی دیکەی دایکی بێت و تەنها لە خەیاڵی ئەودا بوونی هەبێت، چونکە لەکاتی پلیشاندنەوەی زیندەوەرەکەدا لەسەر زمانی چیرۆکبێژەوە ئەمەمان گوێ لێ دەبێت: «نەتزانی بۆچی هێندە لە دایکت دەچوو... ئەی بۆ نەتوت لە "ڤادڤیلا"ی پوورت دەچێت...؟! خۆ ئەوان کتومت وەکو یەک وان...!!». ئەمەش دەمانگەیەنێتە ئەوەی بڵێین (ڤادڤیلا) وێنە پاکەکەی دایکیەتی، ئەو بەشەیانە، کە دەستی لە کوشتنی باوکیدا نییە. هەر لێرەدا نووسەر ڕەگوریشەی توندوتیژی بۆ یەکەمین داهێنانی مرۆڤ دەگەڕێنێتەوە، کە ئاگرە. (ڤادڤێللا) گومان لە پاکیی مرۆڤە سەرەتاییەکانیش دەکات، کاتێک دەڵێت ئەو مرۆڤە هەرکە ئاگری دۆزیەوە، خێرا چوو ورچەکانی لە ئەشکەوتەکان پێ دەرکرد و خۆی شوێنی ئەوانی گرتەوە. ئەم بیرۆکەیە بەراستی ترسناکە و لایەکەی دیکەی شارستانیەتمان بۆ دەردەخات، کە تا چ ئەندازەیەک دڵڕەقە، لە کاتێکدا ئێمە هەمیشە ڕووە بێگوناهەکەی دەبینین. لێرەدا دوبارە دەڵێین، کە مامەڵەکردنی نووسەر لەگەڵ چەمکەکانی مێژوو و میتۆلۆژیا مامەڵەیەکی رووکەشانە نییە، بەڵکو تیڕوانینێکی فەلسەفییانەی لە پشتەوەیە. هەر بۆیە توانیویەتی ئەو دوو چەمکە لای کارەکتەرەکان بگۆڕێتە سەر ئاستی سایکۆلۆژیا و بیانکاتە بەشێک لە پێکهاتەی کەسێتییان. بە مانایەکی دیکە سەرتاپای تێکستەکە لەناو ئێتمۆسفێرێکی میتۆلۆژییدا دەردەکەوێت. تێکەڵکردنی زەمەنەکان هەر لە ئەشکەوتەکانەوە هەتا سەردەمی دروستکردنی هەیکەلەوە و لەوێشەوە هەتا رووخاندنەکانی و تا دەگاتە سەردەمی ئەمرۆ. تەنانەت سەدان گیانداری سەیر سەیرمان بەرچاو دەکەوێت، کە ملیۆنەها ساڵ

لەمـــــەوبەر ژیاون و لەناو چوون. گـــۆڕان و گـەشـەکـردنی ئەسـپـەکـان بەدرێژایی مـێـژوو مەسەلەیەکی گرنگە لەناو تێکستەکەدا بەڕادەیەک هەندێک لەو ئەسـپـانەی کـۆشک هێندە سـەیرن لەگەڵ مرۆڤەکان جیا ناکرێنەوە. هەروەها لابردنی سنووری نێـوان وڵاتەکـان، بەڕادەیەک دەتوانین بڵـێین شـوێن لێرەدا جۆگـرافیـایەکی دیاریکراو نیــــــــە، بەڵکو هەمــــوو ڕۆژهەڵاتە بە کوردستـانیشـەوە. کـارەکتـەرەکانیش لە نەتەوە و ئێتنیکی جیـاواز جیـاوازن و زیاتر لە زمـانێکیش قـسـەی پێ دەکـرێت. هەر لەو کـاتەی منداڵە عـەرەبەکـان پەلامـاری دەدەن، (مـەروان نابلسی) لەژێر دەسـتی منداڵەکان دەریدەهێنێت. (مـەروان نابلسی) یەکـێکە لە کـارەکـتـەرە گرنگەکـانی ناو ڕۆمــانەکــە. لە وەزیـفـەکــەی (لە دەزگــایەکی ڕۆشنبـیـری کـاری کـردووە) دەرکـراوە و دووریان خـســتـۆتەوە، مــاوەیەک لە نزیک ئۆردووگــای ســەرەکی دووکـــانێکی بچـکۆلە و بەناوبانگی شـەربەتی هەبووە، بەڵام دوای ئەوەی گـومـانیـان لێـکردووە، گـــوایە دەرمـــانێـک دەکــــاتە شەربەتەکانەوە و دەبێتە هۆی نەزۆکی، ئەوا پێیان داخسـتووە و سزایەکی گـەورەشیـان داوە، چونکە زۆربەی سـەربازەکـان شـەربەتیـان خـواردۆتەوە. «دەیوت بچووکترین بەڵگەیان بدۆزیایەتەوە، ئەوا بەو سیـفـەتەی گـەورەترین ناپاکیی لە ئاسایشی وڵات کـــردووە، لەنـاو ســـەنتـــەری شـــار هەڵیـــاندەواسی.....». ژنەکـەی جـووە و دوای نووسـینی کـتـێـبێک، تیـرۆر کـراوە. ژمـارەیەکی ئێـجگار زۆر ژن لەو دەڤـەرە تیـرۆر کـراون. لەوانە (ئەستێر)ی دایکی (گۆڵدا)ی هاوپۆلی. نووسەر لەڕێگای ناوی (ئەســـتـــێـــر)ەوە بەرەو ئەو چیـرۆکـەمـان دەبات، کـە لە تەوراتدا باسی لێـوە کـراوە. (ئەسـتـێر) توانیـویەتی بە زیرەکـیی خـۆی هەزاران جـوو لە کـۆکـوژیی فـارسـەکـان بپـارێزێت. ئەمەش ڕێگایەکی دیکەیە بۆ تێکەڵکردنی زەمەن و شـوێنە جـیـاوازەکـان. (مـەروان نابلسی)، کـە نموونەی ڕۆشنبیری ئۆرگانییە، ڕۆڵێکی گەورە لە دروسـتـکردنی فـیـکری (مــامـزێر)دا دەبینێت. هاوڕێیـەتیـیـەکـەیان دەگـاتە ئەوەی (مـامـزێر) ســەردانی مــاڵەکــەیان بکات و لەوێ چاوی بە (فریدا)ی کچی دەکەوێت، کە دوای ئەوەی دایکی تیـرۆر کـراوە، زمـانی شکاوە و هیچ قـســەیەک ناکـات. (مـامـزێر) ئەگـەرچی پێـشـتـر وەکـو هەرزەکـارێک شـەیدای (گـۆڵدا) بووبوو، بەڵام لەگەڵ بینینی (فریدا) وردە وردە (گـۆڵدا)ی بیـر دەچێــتــەوە و دڵی بە (فــریدا)دا دەچێت، بەڵام لێرەشدا پرۆبلێماتیکەکە ئەوەیە، کە (فریدا) هیچ قسەیەک ناکات. هاوکات لەگەڵ شکانی زمانیدا بەهرەی نیـگارکێـشـانی تیـا دەردەکـەوێت. لێـرەدا ڕادەی تێکشکانی (مامزێر)مان بۆ دەردەکەوێت و دەزانین لەژێر ئـەو فـشـارانەی کـۆمــەڵگادا چۆن باوەڕی بە خـۆی نەمـاوە. هەروەها ئەوە لە زمـان بەدی دەکـەین، کـە هەڵگری چەند توندوتیـژییـە. (مامزێر)، کە بەوە ناسراوە ناوێرێت سەیری چاوی هیچ کـەسـێک بکات، کـەچی زۆر بە دیقـەتەوە لە چاوەکـانی (فـریدا) دەڕوانێت: «هاوکـات زانیت ئەوەی ئەو جــورئەتەی پێ بەخـــشـــیـــبـــووی، بێزمانییەکەی بوو...».

دیالۆگی نێـوان کەسەکان زۆربەی کات لەبارەی کـۆمــەڵێک کـێـشـــەی فــیـکریـیــەوەیە، بەڵام بەشێـوەیەکی خۆڕسکانە و لە قاڵبێکی غەرائیبی، هەندێک جار کۆمیدیشدا. چ مەروان نابلسی و چ (سیـڤـەری مارژەن) لەوەدا باڵادەستن، کە دەتوانن بەشـێـوەیەکی کـۆمـیـدییـانە پەردە لەسـەر ڕووی

شێوازەکانی دەسەڵات هەڵدەنەوە. لێرەدا هەردووکیان شتی زۆر گرنگمان پێ دەڵێن و قسەکانیان هەڵگری کۆمەڵێک دەلالەتی فکری و زمانەوانی و ئیستاتیکیین.

(سیڤەری مارژەن)، کە نوێنەری کوردە لەناو رۆمانەکەدا، هەر لە سەرەتاوە وەکو کارەکتەرێکی سەیر دەردەکەوێت. ئەویش بە شێوەیەک لە شێوەکان وەکو مامزێر سەیر دەکرێت. «دایکێکی هەیە، بەڵام شەوان درەنگ درەنگ دێتەوە... یاخود هەر نایەتەوە... لە تەلەڤیزیۆن بەرنامەی هونەری ئامادەکردنی خواردەمەنی پێشکەش دەکات»... ئەگەرچی خۆی دەڵێ: «مرۆڤ ئەو ئیشە ناکات، کە پێی ناسراوە...... لێرە پێوەندییەکی ئاڵۆزی سەیر لەنێوان مرۆڤ و شوێندا هەیە... نازانم ئەوە شوێنەکانن بەها و سیمای خۆیان لە مرۆڤدا دەسڕنەوە، یان مرۆڤە بەردەوام رۆحی شوێنەکان لە خۆی دادەماڵێت...؟! دایکم بەرواڵەت پێشکەشکەری ئەو بەرنامەیەیە، ئەگینا لەراستیدا کاری سەرەکیی ئەو لەوێ پاککردنەوەی ئاودەستەکانە». لەرێگای ئەم گوتانەوە، (سیڤەری مارژەن)، نەک هەر کوردبوونی خۆمان بۆ دەگێڕێتەوە، کە کورد خۆی لەناو مێژوودا وەکو مامزێرێک سەرنجی لێ دراوە، بەڵکو نهێنیی ئەو مێژووەشمان بۆ ئاشکرا دەکات، کە کورد دەکاتە مامزێر: «لە دارستان دەنگێک، کە وای دەردەخست هی باوکمە، چاکتر وایە بڵێم هی کۆنەمێردی دایکمە و بەزمانی سەروو پێی دەوتم: تۆ نەخوڵقاویت... نەخێر، نەخێر، تۆ نەخوڵقاویت... هەر لە ئەزەڵ بوونت نییە..، بەڵام ئەگەر وادەزانی گیانت لەبەرە، ئەوا کەسێکی زۆڵی... دایکت ناپاکیی لێ کردم... تەواو شووڵی لێ هەڵکێشا... گوێی بە شەرەف و ناموس نەدەدا... رەدووی بێگانە دەکەوت... تا رقی من هەڵبستێنێت و لەناو کۆمەڵدا ئابڕووم بەرێ، شەوان تا بەیانی لەنێوان دوان و سێیاندا دەنووست... لەسەر کەتەلۆگ رایدەبوارد... ویستم لەناو لینگیەوە لەتی بکەم، بەڵام لە دەستم دەرباز بوو... لە رقی منیش ئەو ناوە شوومەی لێ ناوی».

رۆژێک پیاوێکی هیندی لە یەکێک لە گۆڕەپانەکاندا بلوێر دەژەنێت و مارەکانی ناو سەبەتەکەی بەردەمی دەهێنێتە سەما، بۆئەوەی بڕێک پارەی لە تەماشاکەران دەستکەوێت... (سیڤەر) سەبەتەیەکی پڕ لە بلوێر دەهێنێت و لە بەرانبەری دادەنیشێت. مارێکی ئەستوور لەناو گوشێکدا دەردەهێنت. سەرەکەی دەخاتە دەمیەوە و ئاوازێکی سەیری پێ دەژەنێت. بلوێرەکان دەهێنێتە سەما. لەمەوە (مامزێر) پێی سەرسام دەبێت و دەیەوێت بە هەر شێوەیەک بێت، بیناسێت. دوای دوو ساڵ لە چۆڵەوانییەک پێی دەگات. «هەرکە ناوەکەیت بیست، راچڵەکیت... لەبەر ئەوەنا، کە لە ناوی هیچ کەسێکی ئەو دەوروبەرە نەدەچوو، بەڵکو هەستت دەکرد ئەو ناوەت لە شوێنێکی تر بیستووە... شوێنێک، کە دیار نییە لە کوێیە و کەی بینیوتە... پیتەکانی سەیرن... نەغمەیەکی سەرنجراکێشیان پێکهێناوە: "سیڤەر...!! سیڤەر...!! سیڤەر...!!"... لە ناوی جنۆکان دەچێت... رەنگە لە خەودا گوێت لێ بووبێت... یان لە چیرۆکەکانی "ڤادڤیلا"ی پوورت... یاخود لە ورینەکانی... دوور نییە لە زمانی یەکێک لەو ژن و پیاوانەت بیستبێت، کە بەمەبەستی جلدرووین دێنەماڵتان... دیار نییە... خۆیشی وەکو ناوەکەی سەیرە... کەم لە ئاوەدانی دەبینرێت و

هەمـیـشـە دوورەپەرێزە... ئەوەندەی لەوێشـە، خەریکی هەڵسوکەوتی شێتانەیە... ئەگەرچی ماڵیان لەو گەڕەکەیە، بەڵام ناکرێ بڵێی سەر بە هیچ یەکێک لەو کۆڵانانەیە... ئەو کۆڵانانەی ناوی جۆراوجۆریان لێ ناون»...

کەواتە "سیڤەری مارژەن" هەموو سیفەت و نیشانەکانی (کورد)ی لە خۆیدا هەڵگرتووە. ئەگەر هەموو هەوڵەکانی (مامزێر) بۆ ئەوە بن (خود)ی خۆی بدۆزێتەوە، ئەوا هەوڵەکانی (سیڤەری مارژەن) بۆ ئەوەن (خود)ی خۆی گوم بکات. ئەو زیاتر لە کارەکتەرێکی وجودی دەچێت و لە هەموو شتێک یاخییە، بەبێ ئەوەی نە سەرچاوەی یاخیبوونەکەی دەستنیشان بکات و نە هۆکاری یاخیبوونەکەیان بۆ دەربخات. زۆربەی ژیانی خۆی لەو دەشتانە و لەو کەمپی ئاوارەکاندا بەسەر دەبات... شارەزایی زۆری لەبارەی ژیانی ئاوارەکانەوە هەیە: «"سیڤەری مارژەن" دەیوت پیاوان لە شوێنێکی تر دەژین، مەگەر شەوان بەدزییەوە بگەڕێنەوە و هەر بەو جامانانەی دەموچاویان پێ دەمامک داون، بۆ چەند سەعاتێک لەپاڵ ژنەکانیاندا بنوون... دوایی گورج گورج بەدەم خوێندنی ڕستێک دووعای تایبەتەوە گیانی ڕووتیان لەو جۆگەڵەیەی سەر ڕێگا هەڵدەکێشن بەپەلەپرووزێ بۆ "شوێن!!"ی خۆیان دەگەڕێنەوە... دەیوت بۆ هیچ نێرێک نەهاتووە چواردە ساڵ لەناو ڕەشماڵەکاندا تەواو بکات... دەبێت بڕوات و ئەوێ بەجێبهێڵێت، ئەگینا تیپێک لە ژنە بەهێزەکان دەیگرن و تێکڕا چرنووک لە گونی گیر دەکەن، تا لە بێخەوە دەریدەهێنن و دەیخەسێنن... جلێکی کچانەی لەبەردەکەن و ئابڕووی دەبەن... ناوێکی تری ناسکی لێ دەنێن و وەکو مێینە دەیدوێنن... چاکترین ئافرەتیش لەناو ئەو کەمپانەدا ئەوەیە، کە دەتوانێت ژمارەیەکی زۆر منداڵی ببێت».

(مامزێر) لەپاڵ (مەروان نابلسی)یدا، (سیڤەری مارژەن) بە سەرچاوەیەکی گرنگی خۆی دەزانێت لە مامەڵەکردنی لەگەڵ شتەکاندا. واتە (سیڤەری مارژەن) لە خەیاڵی (مامزێر)دا بوونێکی بەرچاوی هەیە. بۆ نموونە کاتێک بیر لە عەشق یان کۆچ دەکاتەوە، ئەوا بۆ لای فەلسەفەی (سیڤەری مارژەن) دەگەڕێتەوە. (سیڤەری مارژەن) لە کۆڕەوەکەدا وەکو هەموو کارەکتەرە گرنگەکان بۆ هەتاهەتایە گوم دەبێت.

یەکێک لە تایبەتمەندییەکانی (کاروان کاکەسوور) ئەوەیە، کە یارییەکی سەرسوڕهێنەر بە خەیاڵی کارەکتەرەکانی دەکات، بۆیە ئەگەر زۆر بەئاگا نەبین و حیسابێکی ورد بۆ شتە لاوەکییەکان نەکەین، ئەوا باز بەسەر زۆر شتدا هەڵدەدەین. لە (مامزێر)یشدا وەکو زۆربەی تێکستەکانی دیکەی ئەم نووسەرە وێنە بەتەواوی دەرناخرێت، بەڵکو هەمیشە خۆمان لە بەردەم کۆمەڵێک وێنەی پارچەپارچە و ناتەواودا دەبینینەوە. لێرەدا ئەرکی خوێندنەوە کۆکردنەوەی پارچەکان و تەواوکردنی وێنەکانە، ئەگینا ئەو پرۆسێسە هەر لە سەرەتاوە مەیسەر نابێت. بۆ نموونە دیالۆگی نێوان (مامزێر) و (ڤادڤێلا) لە کاتی کۆڕەوەکەدا بەشێوەیەکی پچڕ پچڕ بە ئێمە دەگەن و بەشێکی زۆری گوتەکان ناگەنە گوێچکەمان، بۆیە دەبێت خۆمان تەواویان بکەین. لەنێوان دیالۆگەکاندا مەنەلۆژەکان خۆیان دەخزێننە ناوەوە و بۆ ڕابردوومان دەگێڕنەوە. لە ساتی کۆڕەوەکەدا دەمانخاتە بەردەم پێوەندیی نێوان خەڵک بە شارەوە، بە مانایەکی وردتر وەسفێکی قووڵی ئۆربان (Urban)مان بۆ دەکات. ئەوەتا

دەڵێت: «شار بۆ ئێمە ئەو قاوغەیە، کە تەنها لە کاتی ڕاکردن و کۆچکردندا دەیبینین... ئێمە لەناو ئەو قاوغەدا پووشێکمان نییە». ئەو دیمەنە لە یادەوەریی ئێمەدا هەڵگری کۆمەڵێک مانای تراژیدییە. ئەو دوودڵی و نیگەرانییە ئەنجامی نەبوونی گەرانتیی مانەوەی تاکە لە شوێندا. بە مانایەکی دیکە دوو جۆر تەکنەلۆژیا شانبەشانی یەکتر ڕوو لە شار دەکەن، یەکەمیان ئەو تەکنەلۆژیایەی پەیوەندیی بە ژیانی ڕۆژانەوە هەیە، کە لایەنی ئاسوودەیی و حەوانەوە لە خۆی دەگرێت، دووەمیان تەکنەلۆژیای جەنگ، کە لە چاوتروکانێکدا هەموو ئەمانە بەلاوە دەنێت و دەمانباتەوە سەردەمی پێش شارستانییەت. لە کتێبی ژنەکەی (مەروان نابلسی)دا ئەمە لە شێوەی چیرۆکێکی غەرائیبییدا باس کراوە، کە چۆن مرۆڤی شارستانی بەبێ ئەوەی بیری بمێنێت دەبێتە کێوی و بەپێچەوانەشەوە چۆن کێوییەکان دێنە ناو شار و بیریان دەچێتەوە ئەوان کێوی بوون. ئەمە یەکێکە لە بنەما گرنگەکانی ڕۆمانەکە، کە دیدێکی فەلسەفی لە پشتیەوە ئاکتیڤ کراوە و نابێت بەخێرایی بازی بەسەردا هەڵبدەین. ئەمە وەکو دیدێکی سۆسیۆلۆجییانە جۆرێکە لە لێکۆڵینەوەی گۆڕانکارییە کۆمەڵایەتییەکان (Study of Social change)، بەڵام لەسەر ئاستی ئێستاتیکدا، بەوەی تێکەڵی گوتاری گێڕانەوەی دەکات و بەشێوەیەکی غەرائیبی دەریدەخات.

بەدرێژایی ڕۆمانەکە ئێمە دوو جۆر وشەی باوکمان دەکەوێتە بەرچاو یەکێکیان لەنێوان دوو کەوانە دایە و دوو نیشانەی سەرسوڕمانی لەگەڵدایە (باوک!!)، بەڵام وشەی دووەمیان بە سادەیی و دوور لە کەوانە و نیشانەی سەرسوڕمان نووسراوە. ئەوەی یەکەمیان ئەو باوکەیە، کە لە ڕۆژی کۆڕەکەوە دەردەکەوێت، کە بە تۆپ و دەبابە هێرش دەکاتە سەر پایتەخت و دەیگرێت، بەڵام ئەوەی دووەمیان ئەو باوکەیە، کە تەنها لە خەیاڵی (مامزێر)دا بوونی هەیە، جارێک وایدەزانی لەناو زێرابەکانە و جارێک وایدەزانی لەگەڵ کۆمەڵێک کەسی دیکە لە شوێنێکی خورافی دەژیا. جارێکیان لە سەردەمی منداڵیی لەگەڵ دایکی لەناو ئاوێنە نغرۆ دەبن و دەگەنە لای. لێرەدا نووسەر لەڕێگای وەسفێکی شاعیریانە، بەڵام بارگاوی بەفکر و مەعریفەوە باس لە گەیشتنی (مامزێر)ی منداڵ و دایکی دەکات، کە چۆن بەناو ئاوێنەکەدا دەگەنە ناو ئەو شاخە و بە خەڵکانێکمان دەناسێنێت، کە لە سەردەمە زووەکانەوە لەوێ دەژین و هەموو شتەکانیان لەگەڵ خەڵکی ئاساییدا جیاوازە: «ئەوەتا پیاوێک بە کڵاوێکی قووچ و جلێکی زۆر سەیرەوە دەستی لە ملی دایکم ئاڵاندووە و بەدەم ڕۆیشتنەوە دەیدوێنێت... هەر ئەوسا زانیم لە دۆڵەکەدا پەنجەکانی خستۆتە قژی خاویەوە و تێر تێر ڕایموسیوە... وابزانم ئەمە ئازاری دام، کە لە بەرچاوی خۆم ڕووی نەدا... ئەگەر بشمبینایە، لە داخا گرم دەگرت... لەولاتر، لەسەر ڕێگایەک، کە پووشی وشک دایپۆشیبوو، دوو ژنەکە دایکمیان لە پیاوەکە جیا کردەوە و بردیانە ناو کووخێکەوە...». لەوێ (مامزێر) بۆ یەکەمجار باوکی خۆی دەبینێت. تێڕوانینی (مامزێر) بۆ باوکی وەکو پێشتریش گوتمان هەمیشە تێڕوانینێکی دووفاقییە، بەدوایدا دەگەڕێت و دۆزینەوەی گەورەترین ئازارە، نکوڵیی لە بوونی دەکات و بەزەیی دەیسووتێنێت: «ئەو سەرنجە پەنهانانەی مێردی دایکم سەرتاپای شتەکانی لێ

گـۆڕیم... هەر ئەوسـا زانیم من ڕووتم و ئەوەتا هەمـوو گـیانم بەدەرەوەیە... ڕاچڵەکیم... شـەرم دایگرتم... دەسـتم بە پێش و پاشی خـۆمـەوە گـرت... مـێردی دایکم بەبێ ئەوەی شـتێک لەو سیـما لوغـزاوییەی بگۆڕێت، بەجێـیهـێشـتین و لەولاتر چووە ناو کووخێکەوە... هاتەوە و دەستێ جلی وەکو هی ئەوەی خـۆی پێبـوو... بە لامـاندا تێپـەڕی و شـتێکی بە دایکم وت... دوای تاوێ گـەڕایەوە و هەمـان جلی بەبچـووکـراوەیی دایە دەسـتـی... ئەگـەرچی ڕقم لێـیـان بـوو و حـەزم نەدەکـرد لەبەرمـیـان بکات، بەڵام ئەو ڕووتیـیـە ئـازاری دەدام... نـازانم بـۆچی هـەر ئـەوسـا دەمـویست مـێـردی دایکم بە "باوکـە!!" بـانگ بکەم، بەبێ ئەوەی شتێک لەو هەستەم گۆڕابێت، ئاخـۆ خـۆشم دەوێت، یان ڕقم لێـیـەتی... ئەوەی نەیهـێشت لەوە تێبگەم، ئەو شەرمە بوو، کە بە ڕووتـی هـەسـتـم پـێـی دەکـرد و دەیتلاندمەوە......».

من لە لای خـۆمـەوە ڕۆمـانەکـە دەکـەم بە دوو بەشی سـەرەکـیـیـەوە، بەشی یەکـەمـیـان پێش کۆڕەوەکـەیە و بەشی دووەمـیـان دەکـەوێتـە دوای کۆڕەوەکە، بەڵام (مامزێر) نەیزانیوە ئەوەی بەسەر پایتەختی داداوە و گرتیویەتی، باوکی خۆیەتی. هەر بۆیە کاتێک دوای کۆڕەوەکە دەگەڕێتەوە ناو پایتـەخت، ئەوا لە کـتێـبفرۆشـێکی گـەڕۆکەوە دەبیـسـتـێت، کـە لـە ڕۆژانی ئاژاوە و پاشاگـەردانییـەکەدا، خەڵکانێکی سـەیر بەسـەر ماڵەکەیان داداوە. (مامزێر) کاتێک دەگەڕێتەوە مـاڵ، دەبینێت خـانووەکـەیان تەخت کـراوە. لە زمـانی پیـاوێکی سـەرمـاشـوبرنجی لاوازەوە دەزانێت، کە هەندێک خەڵکی دژ بە دنیـای نوێ «کـەلوپەلەکـانیـان ورد و درشت تالان کـردووە... ئینجـا بە بێڵ و بە کـوتەک ڕووخـاندوویانە... دەرگا و پەنجەرەیان هەڵتەکاندووە... شیشی ناو کـۆنکرێتیـان دەرهێناوە... خشت و بەردیشـیـان نەهێشتووە....». تەنانەت پیاوێک دەڵێت: «ئەم خـانووەی ئێـوە، کـە لای ئێـمـە هێندەی هەیکەل پیـرۆز بوو، چەند دەستێکی چەپەڵی دژ بەدنیـای ڕۆشن ڕووخـــاندوویانە، بـەڵام بەڵێن بێت بە بەڕێزتان، ئێمـە لەمڕۆوە بەهەمان شێوەی جاران دایدەمـەزرێنینەوە». خـەڵک کـاتێک دەزانن (مـامزێر) گەڕاوەتەوە، لە هەمـوو لایەکەوە دێن بۆ بینینی و هەر یەکەیان قسەی خۆی دەکات:

«پیرەمێردێک دەنگی ماندووی هەڵدەبڕێت:

– بژی ئەو دیدیلازەی بەتـەنیـا شـۆڕشـێکی گەورەی بەرپاکرد.

ئەوانی دیکە بۆی دەسەننەوە... هەر یەکەی بە شێوازی تایبەتی خۆی پێیدا هەڵدەدا:

– شایانی ئەوەیە لەسەر ئەو کورسییە نایابەی کـۆشکی وڵات دابنیـشـێت و فـەرمـانڕەوایەتیی گەلێکی ستەمدیدە بکات.

– بژی ئەو ژنەی لە پشت مەکینەی درووومانەوە پلانی ڕۆشنتـرین ئایندەی ئێـمـەی داڕشت و نەشیدەهێشت کەس بە نهێنییەکانی بزانێت.

– لە کـورسـیی مـەکـینەی دورووومـانەوە بۆ کورسیی دەسەڵات... ئا ئەمەیە خەبات... ئەمەیە کۆڵنەدان.

– گـیـانم بەفیـدات بێت ئەی مەزنتـرین ژن بۆ ئەوەی تـوانیـت هەم دایک بیـت و هەم بـاوک بۆ چاکترین کوڕی ئەم وڵاتە.»

لە سـەرجەمی هوتافەکـانیـان و ئەو گـوتانەیش، کە لەنێوان خۆیاندا دەریاندەبڕن، (مامزێر) دەگاتە ئەو باوەڕەی، کە سەرۆکی کۆدەتاکە "باوک!!"یەتی و دایکیـشی بە سـیـفـەتی یەکـەمین ژنی وڵات

گەیشتۆتە کۆشک. تەنانەت وایانزانیوە ئەویش لەوێوە بەسەردان بۆ گەڕەک هاتۆتەوە. ئەمەی لە قسەی کوڕێکی گەنجدا بۆ دەردەکەوێت:

«-ئەو کۆشکەتان پیرۆز بێت ئەی سەرۆکزادە، بەڵام ئێوە هەر کوڕی ئەم گەڕەکەن... ئەمە شانازییەکی زۆر گەورەیە بۆ ئێمە، کە ئێوە چەند ڕۆژێک خۆتان لە کۆشک نەگرتووە و خێرا بۆ ئێرە هاتوون».

لێرەدا هاوکێشەیەکی گرنگمان بۆ دەردەکەوێت، هاوکێشەی دەسەڵات و خەڵک. دەسەڵات سەرچاوەیەکی میتۆلۆژیی تەمومژاویی هەیە و خەڵک سادە و ساویلکە و خۆشباوەڕە و هەمیشە پاساو بۆ دەسەڵات دەهێنێتەوە، تەنانەت لەڕێگای فانتازیاکانی خۆیەوە دنیایەک چیرۆکی سەیر سەیر بۆ دەسەڵات دروست دەکات. (مامزێر) لەو کاتەی سەرسام و نائومێد گوێ لەو خەڵکە دەگرێت، ئۆتۆمبیلێکی جامتاریک دەوەستێت و چوار پیاوی کەتە و تێکسمڕاوی لێ دادەبەزێت. دەگەنە ئاستی و بێدەنگ و بێچرپە دەستەکانی دەگرن. بەشێوەیەک لەگەڵ خۆیانی دەبەن، کە نە خۆی و نە خەڵکەکەش نازانن مەبەستیان خراپە یان چاک. دەیخەنە ناو ئۆتۆمبیلەکەوە و دەیگەیەننە ناو کۆشک... کەواتە لێرەوە ژیانی کۆشک دەست پێدەکات، کە لە رۆمانەکەدا پاشوپێش خراوە. واتە ئێمە سەرەتا بە ژیانی کۆشک ئاشنا دەبین و دوایی بەرووخانی ماڵەکە. ناو کۆشکیش سیمایەکی خوارفیبیانەی هەیە. کەسەکان سەیرن، تەنانەت ئەو خواردنانەی دەشیخۆن، هەر سەیرن و لەناوی گیاندارە خوارافییەکانەوە وەرگیراون. (بیبی کەناری) تاکە کەسێکی ناو کۆشکە پێوەندیی بە (مامزێر)ەوە هەبێت و چیرۆکەکانی بۆ بگێڕێتەوە. تەنانەت (دیدیلاز)ی دایکیشی پشتی تێدەکات. کەچی یەکێک لە شۆکەکانی (مامزێر) ئەوەیە، ئەگەر دایکی لەو شەڕەدا وەکو دیل بگیرێت و بەڕووتی بیخەنە ناو قەفەزەوە. ئەگەرچی لە ژیانی خۆیدا بەهەموو شێوەیەک ویستوویەتی ئەو دایکەی بەڕووتی ببینێت، هەتا بزانێت ئاخۆ راستە کاتی خۆی باڵندەیەک پیتەکانی ناوەکەی لەسەر پشتی نووسیوە. (مامزێر) لە کۆشک دەسبەسەر کراوە، بەڵام ڕۆژێک دەرفەت دەهێنێت و لەو زیندانە دەرباز دەبێت. وەسفێکی وردی ئەو حاڵەتەمان بۆ دەکات، کە لەگەڵ دەسپێکردنی شەڕدا بەسەر کۆشکدا دێت. بەتایبەتی هی باوکی. تووشی هێستریا دێت. پیاوە ڕیشنەکان هەڕەشە لە دەسەڵاتەکەی دەکەن، کە بەدزیی ناوی هەیکەلی سێیەمی لێناوە، وەکو پێشتریش ئاماژەمان پێ کرد هەیکەل بەدرێژایی مێژوو پیرۆزترین شوێنی جووەکان بووە. ئەم رۆمانە، کە لە ٢٠٠٢ نووسراوە، بەشێوەیەک لە شێوەکان پێشبینیی شەڕی نێوان ئیسرائیل و حزبوڵلا دەکات.

تێبینی:

هەموو ئەو ڕستە و پەرەگرافانەی لەنێوان جووتکەوانەی ئاوا «.....»دا نووسراون، راستەوخۆ لە رۆمانەکەوە وەرگیراون. نەدەکرا باس لەو رۆمانە بکەین، ئەگەر ئەو پەرەگرافانەمان تێهەڵکێشی بۆچوونەکانمان نەکردبایە.

بەڕێوەبەری سایتی روانگەیە.
www.rwanga.com
araswahab@hotmailcom